Burgemeester en wethouders
Postadres Postbus 16200, 3500 CE Utrecht
Telefoon 14 030
www.utrecht.nl

Gemeente Utrecht

Aan de gemeenteraad

Behandeld door	E. van den Berg	**Datum**	3 november 2020
Doorkiesnummer	030 - 28 64926	**Kenmerk**	8028796
E-mail	els.van.den.berg@utrecht.nl	**Onderwerp**	Update tijdig bieden van passende jeugdhulp
Bijlage(n)	-	**Beleidsveld**	Jeugd en Jeugdzorg

Geachte leden van de raad,

In de raadsbrief van 6 maart 2020 (kenmerk: 7362532) informeerden wij u over de situatie waarin het nog niet in alle buurten tijdig lukte om passende jeugdhulp en ondersteuning in te zetten. We spraken af de afgesproken acties en ontwikkelingen nauwgezet te volgen en u te informeren over de voortgang.

Op dit moment zien we dat het nog steeds niet in alle gevallen lukt om jeugdigen tijdig passende hulp te bieden. Deze situatie is onwenselijk. Voorop staat dat voor jeugdigen met een urgente vraag op dit moment snel hulp beschikbaar is. Voor overige, minder urgente, vragen blijft het soms lastig om jeugdigen tijdig passende hulp te bieden. Dat moet anders. We zetten samen met onze partners alles op alles om de wachttijden te verminderen.

Graag informeren wij u in deze brief over de huidige situatie en wat we doen om ervoor te zorgen dat jeugdigen en gezinnen zo snel als nodig passende zorg ontvangen.

Huidige situatie
Basiszorg door Buurtteam jeugd en gezin.
Bijna alle gezinnen die zich melden bij het buurteam of daar op een andere manier in beeld komen, krijgen binnen 5 dagen een kennismakingsgesprek of later op hun verzoek (in 2019 was dat 85%). Na het kennismakingsgesprek, waarin o.a. een inschatting is gemaakt van de urgentie van de hulpvraag, start in tien buurtteams de hulpverlening direct. In twaalf van de 22 buurtteams lukt dit niet en start de begeleiding gemiddeld 4 tot 9 weken na het kennismakingsgesprek.

Bij buurtteam Overvecht Spoorzoom loopt de wachttijd in enkele uitzonderlijke situaties op tot 22 weken. Alle urgente vragen worden binnen 5 werkdagen opgepakt. Doordat er in deze buurt veel urgente vragen zijn, zoals zorgmeldingen en financiële crises, is er minder tijd om de minder dringende kwesties op te pakken. De gezinnen die op de wachtlijst staan hebben allemaal een kennismakingsgesprek gehad. Vanaf dat moment is er in elk geval eens per maand contact met de gezinswerker. Ook is gekeken of er in de tussentijd al ondersteuning geboden kan worden vanuit de

sociale basis en zoekt Lokalis naar andere oplossingen (zie hieronder bij *Acties buurtteam jeugd en gezin*).

Specialistische jeugdhulp door Spoor030 en KOOS Utrecht
In de wijken waar Spoor030 specialistische jeugdhulp biedt, is de zorg voor jeugdigen en gezinnen nu (en afgelopen periode) binnen 1 tot 2 maanden beschikbaar. Voor zorgvragen waarbij specifieke expertise vereist is met betrekking tot echtscheidingsproblematiek, is de wachttijd langer.

In alle wijken waar KOOS[1] zorg biedt wordt bij 25-40% binnen 4 weken gestart. Het grootste deel start binnen 8-12 weken. De wachttijd loopt daarnaast in twee wijken (Leidsche Rijn en Vleuten) in 25% van de gevallen op tot 16-20 weken. Een deel van deze wachtenden kiest zelf om te wachten in plaats van voor een geboden alternatief (bijvoorbeeld starten bij een voorgestelde vrijgevestigde praktijk). Urgente zorgvragen worden direct opgepakt. Hierbij kan gedacht worden aan zorgvragen van kinderen onder de 2 jaar, situaties waarin schooluitval dreigt of waarbij er risico bestaat op suïcide.

Gevolgen van corona
Daarnaast ervaren ook de buurtteams, KOOS en Spoor030 de gevolgen van corona. Als gevolg van de maatregelen lopen trajecten langer door. Wanneer hulp langer nodig is, wordt deze geboden. Hierbij wordt niet ingeboet op kwaliteit. Door de langere trajecten kunnen minder nieuwe cliënten starten dan vooraf verwacht en loopt de wachttijd op. In het begin van de coronaperiode moesten zowel cliënt als professional wennen aan het beeldbellen. Het opbouwen van een cliëntrelatie via beeldbellen kost meer tijd. Ook waren er cliënten die er zelf voor kozen hun traject tijdelijk stop te zetten en was het niet altijd mogelijk of wenselijk om diagnostiek af te nemen zonder face-to-face contact.

Bij de buurtteams meldden zich in de afgelopen periode minder cliënten waardoor de gemiddelde wachttijd korter werd. Daarnaast merkten gezinswerkers dat gezinnen het in deze onzekere tijden lastiger dan normaal vonden de lopende ondersteuning af te ronden. Bovendien waren medewerkers zelf ook beperkter inzetbaar door de gevolgen van de lockdown voor hen zelf. De langere duur van ondersteuning, minder beschikbaarheid van medewerkers en ook het feit dat ouders en kinderen vaker een afspraak afzeggen door besmetting en/of quarantaine (bij alle drie de organisaties), heeft als gevolg dat er minder nieuwe cliënten zijn ingestroomd.

Acties buurtteams jeugd en gezin
Om wachttijden tegen te gaan en optimaal toegankelijk te zijn zetten de buurtteams jeugd en gezin in op de volgende acties:

1. Formatieverdeling: De beschikbare formatie wordt zo optimaal mogelijk over de stad verdeeld. Zodat wijken met de meeste vraag, ook de meeste capaciteit beschikbaar hebben. Jaarlijks wordt kritisch bekeken wat de optimale formatieverdeling is, door het jaar heen helpen teams elkaar waar mogelijk. Als gevolg van corona is in diverse wijken het aantal vragen gedaald. Daarom is nu extra ingezet op hoe de capaciteit die in sommige wijken vrijkomt, in andere teams kan worden ingezet. Dit helpt nu enorm in bijvoorbeeld Overvecht Spoorzoom. Verder is er het Mobiele Team om bij te springen als er langdurig zieken zijn of collega's met zwangerschapsverlof.

[1] In de raadsbrief van 6 maart jl. hebben we u al geïnformeerd over de impact van de wachttijden voor aanvullende jeugdhulp die al aanwezig waren in 2019, in met name de gebieden waar KOOS is gestart in 2020. Afgelopen periode heeft KOOS met extra budget ingezet om de wachtenden uit 2019 op te pakken. Door middel van extra inzet zijn deze zorgvragen nu allemaal opgepakt.

2. Lokalis stuurt op een professionele cultuur waarbij bewust en doelmatig wordt omgegaan met starten en afronden van begeleiding: om te voorkomen dat ondersteuning door het buurtteam langer doorloopt dan nodig voeren gezinswerkers binnen de teams transparant het gesprek over de onderhanden cases met vragen als ‘waarom sluit je wel/niet af’, ‘waarom pak je wel/niet een nieuwe casus op’, ‘aan welke doelen werk je nog bij dit gezin?’.
3. Kennismaken en begeleiden in één hand: teams werken er naar toe dat degene die het kennismakingsgesprek voert ook de begeleiding doet. Ook zijn er goede ervaringen opgedaan met een manier om nieuwe cliënten slim toe te delen: in de agenda’s wordt, op basis van de verwachte instroom, vooraf ingepland wanneer een gezinswerker een nieuw gezin oppakt. Dit helpt om kritisch te kijken naar de gezinnen die in begeleiding zijn en te differentiëren in de intensiteit van begeleiding per gezin. Het structureert bovendien het gesprek over wel of niet kunnen afsluiten en of er wel of geen ruimte is voor een nieuwe cliënt.

Ondanks de huidige wachttijden zien we dat de buurtteams steeds meer grip krijgen op de complexiteit van dit vraagstuk. Wat in het ene team helpt, bijvoorbeeld tijdelijk een extra inzet van gezinswerkers om het reguliere team te ontlasten van de wachtlijst en met elkaar te werken aan de hierboven genoemde zaken, is niet per se ook de oplossing voor een ander team. Per team wordt op maat gekeken welke mix van interventies het meest bijdraagt aan het terugdringen van de wachttijd.

Acties KOOS en Spoor030

Met de komst van KOOS en Spoor030 in de buurten is er meer zicht op de wachttijden en wie er wacht op zorg. Ook is het mogelijk om gerichter acties in te zetten en hierbij de samenwerking te zoeken met partijen in de buurt zodat we beter passende hulp kunnen bieden. Er is de afgelopen periode hard gewerkt om sneller passende zorg te bieden. Toch is er op korte termijn meer nodig om de wachttijden terug te dringen. Om dit te realiseren hebben we de volgende acties afgesproken:

- Extra werving van professionals zodat formatie en expertise passend is bij de vraag, dit gebeurt al intensief. Schaarste op de arbeidsmarkt werkt hierin soms vertragend. Net als Lokalis werkt KOOS ook toe naar een flexpool om bij te springen als er langdurig zieken zijn of collega’s met zwangerschapsverlof.
- Buurtteam, KOOS en Spoor030 doen een verkenning van de vraag van gezinnen voordat zij op de wachtlijst komen. Er wordt kritischer gekeken naar waar de vraag opgepakt kan worden door een partij in de informele zorg, de basiszorg of via het bieden van groepsinterventies of eHealth.
- Cliënten hebben in de wachtperiode een contactpersoon zodat er snel geschakeld kan worden bij verandering van de vraag of wanneer er een hogere urgentie ontstaat. Ook wordt in deze wachtperiode samen met verwijzers en andere partners gekeken hoe de cliënt te ondersteunen. Doordat partners elkaar steeds beter leren kennen, gaat dit steeds beter.
- Op buurtniveau wordt meer ingezet op het analyseren van de inhoud van zorgvragen. Op basis van deze analyse kan hulp en ondersteuning anders worden ingezet. Ter illustratie wordt verdiept op vanuit welke scholen of huisartsen er veel verwijzingen komen. Vervolgens wordt gekeken of daar meer ‘aan de voorkant’ kan worden gedaan in samenwerking. Een ander voorbeeld is buurtteammedewerkers die huisartsen op hun praktijk ondersteunen op het gebied van jeugd en gezin, in een eerdere brief dit jaar bent u hierover geïnformeerd.
- In de samenwerking met verwijzers gaat meer aandacht uit naar het vergroten van het bewustzijn op de mogelijkheden van consultatie om zo optimaal antwoord te geven op vragen zonder vertraging. De consultatierol en het doen van een participatief consult door KOOS en Spoor030 is belangrijk en heeft in sommige casussen al tot gevolg gehad dat de inzet van aanvullende jeugdhulp niet nodig is.

- Om te voorkomen dat professionals langer dan noodzakelijk doorgaan met het bieden van aanvullende jeugdhulp, voeren professionals kritisch het gesprek over wanneer het resultaat van een traject goed genoeg is en het gezin zelf weer verder kan.
- Gezamenlijk met partners uit aanvullende zorg, basiszorg en sociale basis analyseren en duiden we cijfers over het zorgstelsel op stedelijk niveau, om zo gezamenlijk ieders inzet beter te kunnen richten.
- Afgesproken is dat maandelijks met de gemeente de voortgang van de acties wordt besproken en wordt gekeken of er nog meer moet worden bijgestuurd.

Onderdeel van grotere transformatie
Naast de acties die nodig zijn om op korte termijn de wachttijden terug te dringen, zien we dat er voor de langere termijn een antwoord nodig is op de achterliggende oorzaken van het relatief grote beroep dat gedaan wordt op de jeugdhulp. De achterliggende oorzaken, bijvoorbeeld de druk van de prestatiemaatschappij en het effect op kinderen en jongeren, schulden binnen het gezin of social mediagebruik[2], zijn niet op te lossen door steeds meer jeugdhulp te organiseren, maar vragen om een bredere maatschappelijke inzet. We zien ook dat er nu vragen bij de basis- en aanvullende zorg komen die een andere oorzaak hebben, zoals problematiek bij ouders of echtscheidingsproblematiek. Juist hier is de transformatie van het Utrechtse zorglandschap op gericht.

In Utrecht is de aanvullende zorg per 1 januari 2020 eenvoudiger ingericht om de zorg beter -minder achter elkaar, meer integraal, meer contextgericht - te organiseren. We hebben vertrouwen dat deze transformatie uiteindelijk zal leiden tot betere zorg in samenhang met en aansluitend op het gewone leven. De afgelopen periode zijn er grote stappen gezet in de transformatie en de opgave die er ligt voor het vernieuwen en verbeteren van de zorg. KOOS en Spoor030 zijn nu 9 maanden op weg en het beeld van welke expertises en professionals er nodig zijn per buurt wordt steeds scherper. Het kost even tijd om de teams en expertises af te stemmen op de wijken.

Tot slot
Ondanks de complexiteit van het vraagstuk wordt er met partijen en professionals in de stad onverminderd ingezet om de zorg aan jeugdigen en gezinnen te verbeteren. Met een intensivering van onze inzet met bovenstaande (extra) maatregelen wordt alles op alles gezet om ervoor te zorgen dat Utrechtse jeugdigen en gezinnen tijdig passende zorg ontvangen.

In januari van het nieuwe jaar, en zoveel eerder als nodig, informeren wij u opnieuw over de stand van zaken.

Hoogachtend,
Burgemeester en wethouders van Utrecht,

de secretaris, de burgemeester,

[2] Rapport NJI: Het groeiend jeugdzorggebruik